

SLUT- RAPPORT

Interreg

Sverige – Norge

Medfinansieras av
EUROPEISKA UNIONEN

CIVILISATIONEN

Eda kommun

EIDSKOG
KOMMUNE

grense•tjänsten
NORGE-SVERIGE

INNEHÅLL

Sammanfattning (sv, no, en)	3-5
Människor som jobbar tillsammans – över gränsen	6
Snack – det här sa vi.....	8
Verkstad – det här har vi gjort.....	9
Horisontella kriterier – värderingar som genomsyrar projektet.....	16
Från prat till handling – kommunikation som gör skillnad	18
Kampanjer som gjort skillnad	19
Avslut och lärande – det här tar vi med oss	23

| Sammanfattning

ARBETE ÖVER GRÄNSEN

Gränsen mellan Norge och Sverige är lång, men avståndet mellan människorna i gränsbygderna kort. Eda och Eidskog är två kommuner med gemensam arbetsmarknad – men också gemensamma hinder. När gränsen stängdes under pandemin föddes idén till ExpandE: hur minskar vi gränshinder för unga och stärker rörlighet och entreprenörskap?

Kunskap, möten och möjligheter

Genom utbildningar, information och möten mellan unga och arbetsgivare har vi **ökat förståelsen för hur det är att arbeta på andra sidan gränsen** – både praktiskt och kulturellt.

Vi har också utvecklat en metod för **gränslöst ungt entreprenörskap**, anpassad till både norska och svenska förutsättningar.

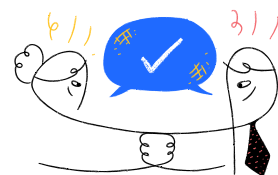
Digital utbildning

Test i appen @wrk som stärker entreprenörskap och anställningsbarhet. Finns på sju språk.

Metodbok

Utbildningsveckor med fokus på samarbete, kommunikation och hållbarhet.

Möten mellan företag och unga

Över 20 företag och hundratals unga har mötts över gränsen.

Genomfört kampanjer

Två kampanjer har visat nyttan av praktik över gränsen.

Påverkan på högre makt

Vi har lyft behovet av enklare regler för praktik över gränsen till politiska beslutsfattare. Sverige har föreslagit regeländringar och Norge har inlett en utredning.

| Sammen drag

ARBEID OVER GRENSEN

Grensen mellom Norge og Sverige er lang, men avstanden mellom menneskene i grenseregionene er kort. Eda og Eidskog er to kommuner med et felles arbeidsmarked – men også felles utfordringer. Da grensen ble stengt under pandemien, oppsto ideen til ExpandE: hvordan kan vi redusere grensehindre for unge og styrke mobilitet og entreprenørskap?

Kunnskap, møter og muligheter

Gjennom opplæring, informasjon og møter mellom unge og arbeidsgivere har vi **økt forståelsen for hvordan det er å arbeide på den andre siden av grensen** – både praktisk og kulturelt.

Vi har også utviklet en metode for **grenseløst ungt entreprenørskap**, tilpasset både norske og svenske forutsetninger.

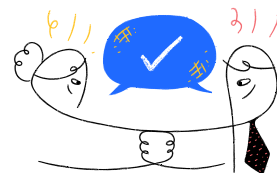
Digital opplæring

Test i @wrk-appen som styrker entreprenørskap og ansettbarhet. Tilgjengelig på sju språk.

Metodebok

Opplæringsuker med fokus på samarbeid, kommunikasjon og bærekraft.

Møter mellom bedrifter og unge

Over 20 virksomheter og hundrevis av unge har møttes over grensen.

Gjennomførte kampanjer

To kampanjer har vist nytten av praksis over grensen.

Påvirkning på høyere nivå

Behovet for enklere regler for praksis er løftet politisk. Sverige har foreslått endringer, og Norge har startet en utredning.

| Summary

WORKING ACROSS THE BORDER

The border between Norway and Sweden is long, but the distance between people in the border regions is short. Eda and Eidskog are two municipalities that share a common labour market – but also common challenges. When the border closed during the pandemic, the idea for ExpandE was born: how can we reduce barriers for young people and strengthen mobility and entrepreneurship?

Knowledge, meetings and opportunities

Through training, information and meetings between young people and employers, we have **increased understanding of what it is like to work on the other side of the border** – both in practical and cultural terms.

We have also developed a method for **cross-border youth entrepreneurship**, adapted to both Norwegian and Swedish conditions.

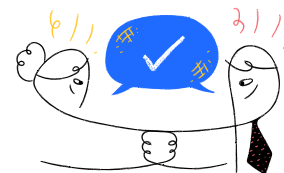
Digital training

A test in the @wrk app strengthening entrepreneurship and employability. Available in seven languages.

Method handbook

Training weeks focused on collaboration, communication and sustainability.

Meetings between companies and youth

Over 20 companies and hundreds of young people have met across the border.

Campaigns delivered

Two campaigns demonstrated the value of cross-border internships.

Policy impact

The need for simpler internship rules has been raised politically. Sweden has proposed changes, and Norway has launched a review.

MÄNNISKOR SOM JOBBAR TILLSAMMANS – ÖVER GRÄNSEN

Att jobba tillsammans för att minska gränshinder är bra.

Att jobba tillsammans över landsgränsen är ännu bättre.

ExpandE har haft två projektledare: Jan Elofsson från Civilisationen och Lars Erik Heggelund från Vilja AS. Under 2025 tog Terje Granheim över som norsk projektledare, och projektet har fortsatt med full fart framåt.

En styrgrupp har varit central för projektets strategiska arbete. Den har bestått av representanter från Eda kommun (Anders Boström, IFO-chef), Grensekomiteen ARKO (Anne Huse), Grensetjänsten (Madelene Kutt) och NAV (Jørn André Stenseth, senare

ersatt av Anja Søberg). Gruppen har träffats regelbundet, ungefär en gång per kvartal, med extra möten vid förändringar i projektledningen.

Parallellt har en operativ referensgrupp arbetat med det dagliga genomförandet – planering, uppföljning och samordning. Här har projektledarna och kommun-representanter samarbetat nära, och vi har lärt oss mycket av varandra under projektets gång. Administration och ekonomi har hanterats av Civilisationens delprojektledare, vilket inneburit allt från rapportering och budgetuppföljning till lönehantering och rekvisitioner.

Vår externa utvärderare, Svante Karlsson från Karlstads universitet, har bidragit

med värdefulla insikter både som stöd till projektledningen och i arbetet med metodboken.

Projektledningen har också genomgått utbildning i BIP-metoden och RFSL:s handbok *Bra bemötande av HBTQ-personer*. Vi har arbetat med NÖHRA-modellen som projektstyrningsverktyg och använt 4R-metoden för att säkerställa jämställd resursfördelning.

Mot slutet av projektiden har fokus legat på utvärdering, intervjuer och resultatinsamling för att färdigställa metodboken. En avslutande workshop hölls i Åmotfors den 17 november, med temat *lärande i projektet*.

Insatsområde

**3.0 En mer social
grenseregion**

Svensk projektägare

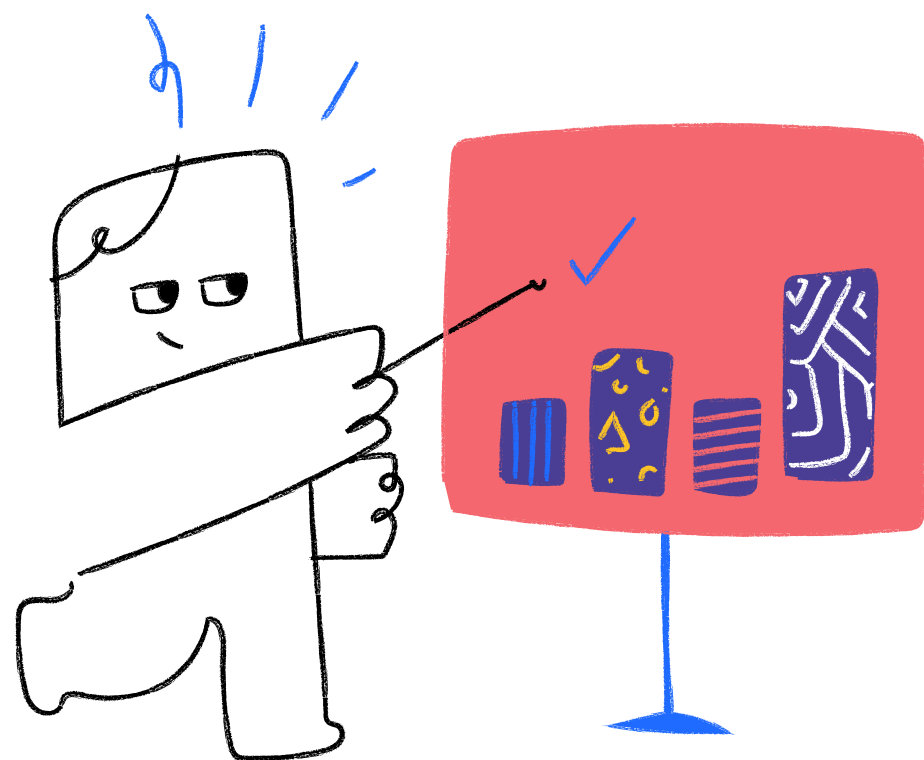

**Föreningen
Civilisationen**

Norsk projektägare

**Vekstbedriften
Vilja A/S**

FINANSIERING

Europeiska regionala utvecklingsfonden

184 592 €

Norske IR-midler fra Statsbudjettet

747 879 NOK

Medfinansierer: ARKO

750 000 SEK

SNACK – DETTE SA VI

Prosjektet har hatt flere mål, både kvalitative og kvantitative. Vi ønsket å vise unge at det er fullt mulig å arbeide på begge sider av grensen, og å forberede dem gjennom opplæring, informasjon og møter med arbeidsgivere. Samtidig har vi ønsket å styrke deres kunnskap om likestilling i tråd med Agenda 2030, øke deres entreprenørskap og ansettbarhet, samt fremme samarbeid mellom offentlig sektor og næringsliv.

Kvantitative mål:

- * Minst 50 unge skulle delta i tiltak for grenseoverskridende arbeid, entreprenørskap og ansettbarhet.
- * Minst 50 unge skulle delta i opplæring om likestilling, inkludering og klima.
- * Minst 15 arbeidsgivere skulle delta i prosjektet.

Forventede effekter

Gjennom prosjektet har vi hatt som mål å:

- * Øke samarbeidet mellom offentlig og privat sektor på begge sider av grensen
- * Utvikle arbeidsmetoder som kan skaleres opp etter prosjektets avslutning
- * Skape bevissthet om grenseløse rekrutteringsmuligheter
- * Styrke unge i utenforskap i både Sverige og Norge
- * Øke kunnskapen om å arbeide på den andre siden av grensen
- * Øke sysselsettingen i målgruppen
- * Fordype kunnskapen om likestilling

Arbeidspakkene – våre to hovedspor

Arbeidspakke 1: Forberede unge på arbeid på den andre siden av grensen gjennom opplæring, informasjon og møter med arbeidsgivere. Et viktig spørsmål har vært om det er mulig å påvirke regelverket slik at praksis over grensen blir mulig.

Arbeidspakke 2: Utvikle en metode for ungt entreprenørskap som fungerer for både svenske og norske deltakere – og som kan pakkes og spres videre.

VERKSTAD – DET HÄR HAR VI GJORT

Projektet har ökat ungas kunskap om de möjligheter som finns på andra sidan gränsen och ett hundratal unga svenskar och norskar har träffat arbetsgivare från både Sverige och Norge.

Vi har förberett över 50 ungdomar så att de vet hur arbetsplatskulturen på andra sidan gränsen fungerar, genom en digital utbildning i appen @wrk. Utbildningen finns kvar efter avslutat projekt och är tillgänglig på svenska, norska, engelska, arabiska, dari, somali och ukrainska. Vi har också utbildat företagen i hur kulturskillnaderna påverkar sättet att göra affärer och unga i hur det fungerar att jobba på båda sidorna av gränsen genom information och utbildning.

Vi har synliggjort möjligheten till jobb, satt politikernas fokus på gränshinder som stoppat unga från att ha praktik på andra sidan gränsen genom kraftfull

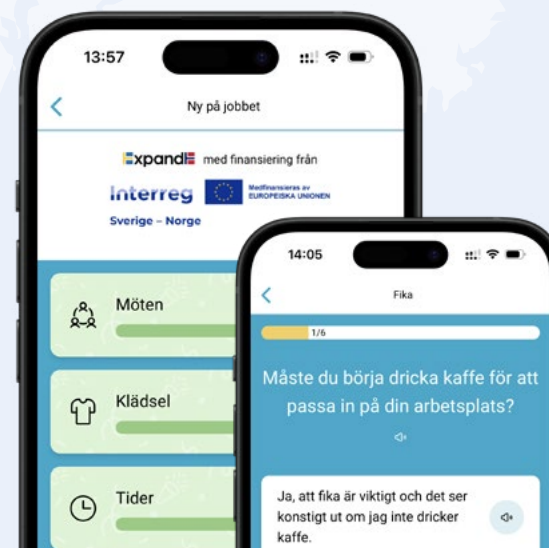
kommunikation och utvecklat och genomfört utbildningsveckor i Sverige och Norge. Ungdomarna har fått jobba med ett skarpt case, lärt sig att jobba tillsammans, kommunicera, sätta mål och få saker att hända. Samtidigt har de fått utbildning i jämställdhet, inkludering och klimat.

Vi har också deltagit i utbildningar för projektägare, samarbetat med andra projekt som ESF-projektet React, med SAIL, tagit till oss kunskap från Ung inkludering, medverkat på utbildningar för projektägare, seminarier om gränslösa visioner, möten om unga i utanförskap och mycket annat.

I projektets förstudie identifierades flera hinder som påverkar ungas möjligheter att röra sig fritt mellan Sverige och Norge i arbetslivet. Det handlade dels om administrativa begränsningar – unga kan visserligen jobba eller studera på andra sidan gränsen, men praktik är inte tillåten.

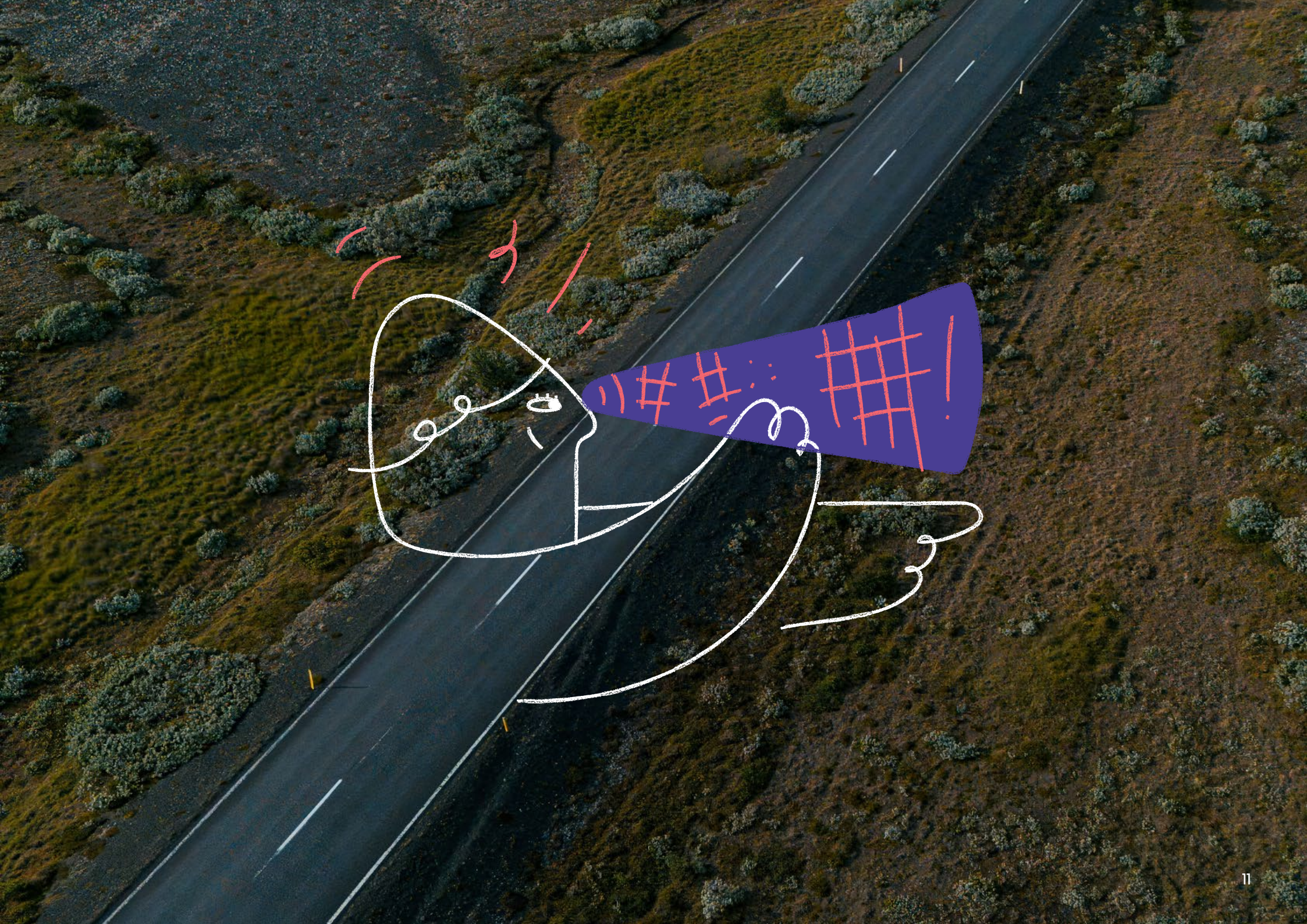
Dels om kulturella och mentala skillnader, där arbetsplatserna fungerar olika trots att länderna är nära både geografiskt och kulturellt.

Mot den bakgrunden formulerades målet för arbetspaketet: att ge unga bättre förståelse för hur arbetslivet fungerar på andra sidan gränsen, skapa möten med arbetsgivare från båda länder, påverka regelverk kring praktik, och involvera minst 15 företag i projektet för att öka deras kunskap om gränsöverskridande arbetsliv.

AKTIVITETSINDIKATORER ENLIGT BESLUT

	Målvärde enligt prioriteringsunderlaget	Hittills uppnått sedan projektstart	Kommentar
Företag som får icke-ekonomiskt stöd	20 st	26 st	Hittills uppnått sedan projektstart, baserat på faktiska resultat och genomförda insatser.
Gemensamt utarbetade lösningar	3 st	3 st	Våra tre lösningar är: * Digital arbetslivsutbildning / praktik över gränsen * Gränslöst ungt entreprenörskap * Möjlighetsdagen
Organisationer som samarbetar över gränsen	27 st	19 st	Genom träffar i Kongsvinger har vi identifierat nya samarbeten och deltar fortsatt i workshops vid Högskolecentret om inkludering i Kongsvingerregionen.

| Arbeidspakke 1 – forberede unge på arbeid over grensen

Digital arbeidsplassopplæring

Et av de mest konkrete tiltakene var utviklingen av den digitale opplæringen

Ny på jobben. Den er utformet for å tilpasses unges måte å lære på, med temaer som møter, kleskode, arbeidstid og kolleger. Hvert tema inneholder flervalgsoppgaver, og deltakerne må oppnå minst 80 prosent riktige svar for å gå videre. Dette gjør opplæringen både interaktiv og målbar.

Opplæringen ble utviklet i samarbeid med arbeidsgivere, HR-avdelinger, rekrutteringskonsulenter, Arbeidsfôrmedlingen og fagforeninger, og gjennomføres i appen @wrk. Den er tilgjengelig på sju språk – svensk, norsk, engelsk, arabisk, dari, somali og ukrainsk – og har opplesningsfunksjon for synshemmede.

Etter testing med unge i både Sverige og Norge ble den digitale opplæringen videreutviklet, blant annet gjennom innføring av en QR-kodeløsning som

gjør det enkelt å registrere seg uten administrasjon fra for eksempel kursledere. QR-koden er blitt distribuert via kommuner, NAV, Grensetjenesten og under våre arrangementer, særlig Möjlighetsdagarna. Den digitale opplæringen brukes i dag også av arbeidsgivere til introduksjon av praktikanter og nyansatte.

«Den digitale opplæringen Ny på jobben gjør unge bedre rustet for arbeid over grensen – gjennom praktisk, interaktiv og målbar læring som kan brukes av både deltakere og arbeidsgivere.»

Økt kunnskap og informasjon

For å skape direkte møter mellom unge og arbeidsgivere gjennomførte vi tre Möjlighetsdagar på Hotellet i

Charlottenberg – 16. mars 2023, 7. mars 2024 og 6. mars 2025. Under disse dagene fikk deltakerne møte arbeidsgivere, motta informasjon om regler og lover for grenseoverskridende arbeid, utarbeide CV sammen med Eda kommune og NAV, samt bli matchet direkte med arbeidsgivere som søkte arbeidskraft.

Vi informerte om ExpandE og kommende aktiviteter, delte ut QR-koder til den digitale opplæringen og gjennomførte opplæring for arbeidsgivere om kulturforskjeller mellom Sverige og Norge. Hundrevis av unge og virksomheter deltok, og Möjlighetsdagarna har blitt et godt mottatt format som Civilisationen planlegger å videreføre også etter prosjektets avslutning. Uten det svært gode samarbeidet med Grensetjenesten ville prosjektet ikke hatt de gode resultatene som ble oppnådd.

Forsikring for praksis over grensen

Et særlig komplekst hinder vi forsøkte å løse, var spørsmålet om forsikring ved

praksis over grensen. Unge i Eda kan ikke ha praksis i Eidskog – til tross for at det kun er noen få kilometer unna. Vi tok kontakt med Arbeidsförmedlingen, som bekreftet at deres forsikring kun gjelder innenfor Sveriges grenser. Vi hadde dialog med Kammarkollegiet for å forstå forsikringens omfang, og møter med private forsikringsselskaper i både Sverige og Norge – men ingen kunne tilby en løsning.

Gjennom EURES og Svinesundskomiteen fikk vi tips om et prosjekt med praksis i Danmark, og vi undersøkte også kommunenes forsikringsløsninger. Eda kommune benytter Kommun Assurans, men heller ikke denne forsikringen kunne brukes for praksis over grensen.

Konklusjonen ble tydelig: det er behov for en regelendring. Under vår første opplæringsuke kom vi, sammen med deltakerne, frem til at det er politikerne som må påvirkes. Derfor startet vi kampanjen **praktikovergrensen.nu**.

| Arbetspaket 2 – Gränslöst ungt entreprenörskap

Det andra arbetspaketet i ExpandE har haft som mål att stärka ungas entreprenörskap och anställningsbarhet genom att utveckla en metod som fungerar oavsett om deltagarna är från Sverige eller Norge. Ambitionen har varit att skapa något som är både praktiskt användbart och spridningsbart – en metod som kan leva vidare efter projektets slut.

Rekryteringen till utbildningsveckorna har varit en viktig del av arbetet. Inledningsvis ansvarade Eda kommun och den norska projektledaren för att få in deltagare, men när det inte riktigt lyfte tog projektgruppen över. Vi höll flera möten med NAV i Kongsvinger och med hela arbetslaget i NAV Eidskog. För att nå fler unga började vi också annonsera via sociala medier, delade ut flyers under Möjlighetsdagarna och placerade material hos Grensetjänsten och NAV. Vi kommunicerade alla utbildningsveckor och aktiviteter via mejl till våra norska kontaktpersoner

och projektledare. En viktig lärdom är att rekryteringsstrategin måste vara på plats tidigt i kommande projekt.

”Hela utbildningen byggdes kring skarpa case, där deltagarna fick arbeta med verkliga uppgifter och träna på att samarbeta, sätta mål och omsätta idéer i handling.”

Utbildningen i gränslöst entreprenörskap tog sin utgångspunkt i förstudien och i Skolverkets definition av entreprenörskap: att elever ska ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur människor samarbetar, kommunicerar och löser problem för att nå bestämda mål i ett sammanhang. Vi byggde därför upp en utbildningsvecka där deltagarna fick träna på just dessa färdigheter – att jobba tillsammans, sätta

smarta mål, kommunicera och få saker att hända. Vi kompletterade innehållet med inslag av positiv psykologi, jämställdhet, inkludering och klimat.

För att göra utbildningen så relevant som möjligt valde vi att arbeta med skarpa case. Det innebar att deltagarna fick en verklig uppgift från en person eller organisation som faktiskt behövde deras hjälp. Hela utbildningen byggdes kring detta case – från samarbete och kommunikation till målsättning och genomförande – att få skiten gjord.

En typisk utbildningsvecka började med uppstart och presentation av caset, följt av självskattning och övningar i samarbete. Därefter arbetade deltagarna med kommunikation och att sätta SMART:a mål kopplade till caset. Mitt i veckan låg block om positiv psykologi, jämställdhet, inkludering och klimat. På torsdagen fick deltagarna omsätta allt i praktiskt arbete

enligt NÖHRA-metoden, och veckan avslutades med presentation av lösningen, utvärdering och ny självskattning. Varje dag samlade vi in deltagarnas reflektioner kring vad som varit positivt, utmanande och intressant, och på fredagen intervjuades varje deltagare om sin utveckling.

Självskattningen mätte deltagarnas upplevelse av sin egen förmåga att samarbeta, sätta mål, kommunicera och agera. Vi använde deltagarnas feedback för att justera upplägget och förbättra innehållet löpande. Under hela projektet har vi också använt 4R-metoden för att säkerställa att resurserna fördelats jämnt.

Tre utbildningsveckor har genomförts. Den första hölls i Charlottenberg i oktober

2023, där kommunstyrelsens ordförande Hanna Andersson och Eidskogs ordförer Kamilla Thue gav deltagarna uppgiften att ta fram förslag på hur man kan öka kunskapen om att jobba över gränsen. Resultatet blev bland annat kampanjen praktikovergrensen.nu, som beskrivs mer under rubriken Från prat till handling – kommunikation som gör skillnad.

Den andra veckan genomfördes i Kongsvinger i juni 2024, med ett case från Marianne Nilsson, jämställdhetsstrateg på Region Värmland. Deltagarna fick arbeta med frågan om hur man kan öka ungas engagemang för jämställdhet.

Den tredje veckan var en del av EU-kampanjen Europa i min region och hölls i Arvika i april 2025. Deltagarna fick

i uppdrag att planera och genomföra en fysisk aktivitet på Europadagen den 9 maj, med fokus på att sprida vår digitala utbildning Ny på jobben. Resultatet blev kampanjen Gränslösa jobb, som också presenteras under Från prat till handling – kommunikation som gör skillnad.

Effekterna av utbildningsveckorna har varit tydliga. Vi har sett ökad handlingskraft och sökaktivitet hos deltagarna, och flera har gått vidare till arbete. På individnivå har deltagarna utvecklat sin problemlösningsförmåga, blivit bättre på att samarbeta och kommunicera, och fått ökad förmåga att sätta mål och ta initiativ.

HORISONTALE KRITERIER – VERDIER SOM GJENNOM- SYRER PROSJEKTET

Prosjektet ExpandE har fra start vært forankret i et tydelig verdigrunnlag. Foreningen Civilisationen, som er svensk prosjekteier, er en normkritisk organisasjon som tar utgangspunkt i likestilling og barnekonvensjonen i alt sitt arbeid. Disse prinsippene har gjennomsyret prosjektet – fra planlegging til gjennomføring.

Gjennom hele prosjektperioden har vi arbeidet etter 4R-metoden, et verktøy for å sikre en likestilt fordeling av ressurser og innhold. Vi har også hatt et tydelig fokus

på bærekraftig utvikling, både sosialt, økonomisk og klimamessig.

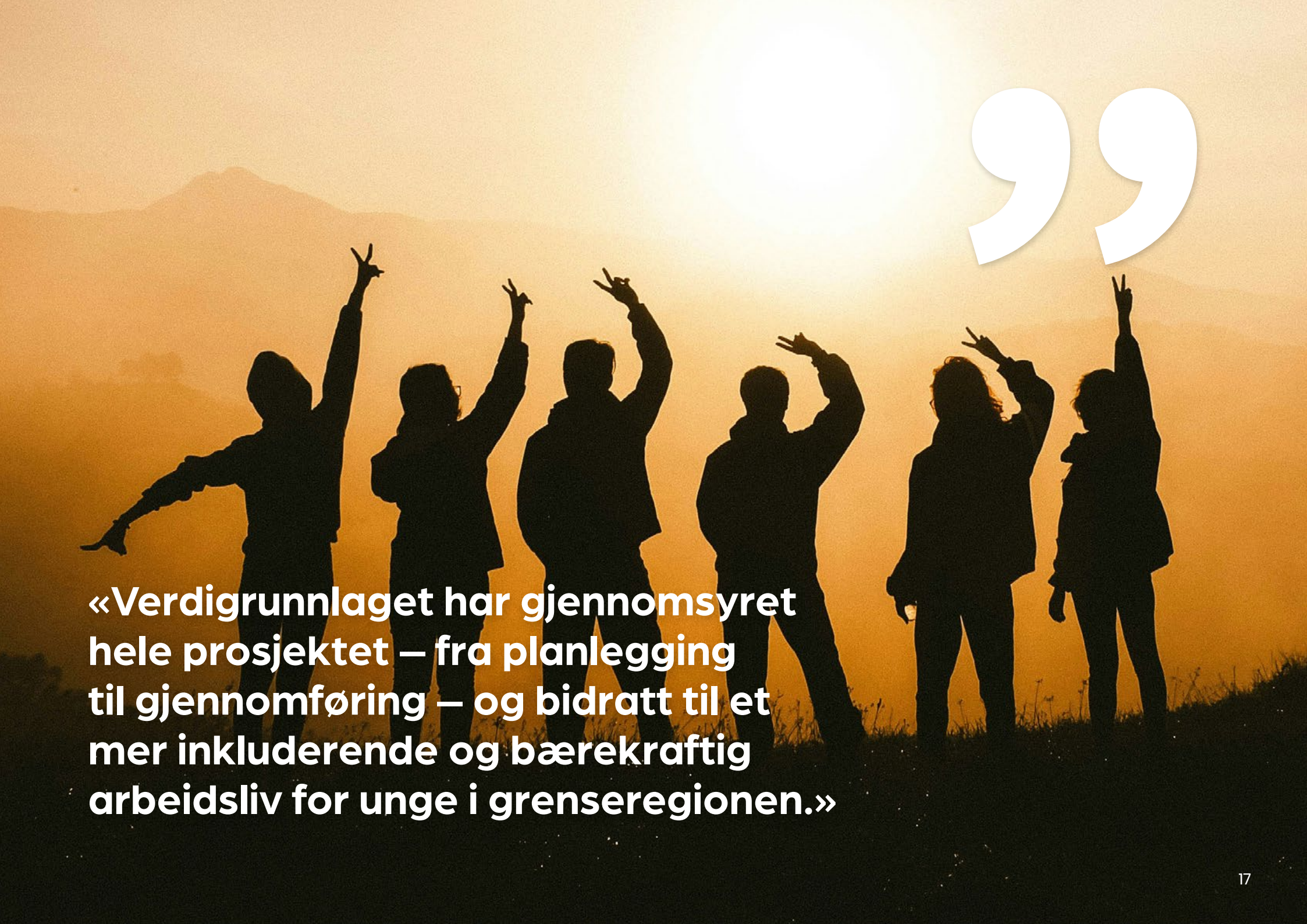
Deltakergruppen har vært variert, men vi har hatt flere gutter enn jenter, noe som speiler situasjonen i grenseregionen der flere unge menn enn kvinner står utenfor arbeidsmarkedet. Vi har også aktivt arbeidet for å rekruttere deltakere med ikke-nordisk bakgrunn, for å øke inkluderingen og speile mangfoldet i regionen.

Alle deltakerne har gjennomført opplæring i likestillingsarbeid i tråd med Agenda 2030, og har deltatt i samtaler og aktiviteter knyttet til klima og inkludering. Prosjektlederne har også fått særskilt opplæring i RFSLs håndbok

«Bra bemøtende av LHBT-personer», som opprinnelig er rettet mot ansatte innen helse- og omsorgssektoren, men som har vist seg å være svært relevant også i vår sammenheng.

Gjennom disse tiltakene har vi ikke bare arbeidet for å redusere grensehindre – vi har også bidratt til å skape et mer inkluderende og bærekraftig arbeidsliv for unge i grenseregionen.

”

«Verdigrunnet har gjennomført hele prosjektet – fra planlegging til gjennomføring – og bidratt til et mer inkluderende og bærekraftig arbeidsliv for unge i grenseregionen.»

FRÅN PRAT TILL HANDLING – KOMMUNIKATION SOM GÖR SKILLNAD

Kommunikation har varit en central del av ExpandE – inte bara som ett sätt att informera, utan som ett strategiskt verktyg för att skapa engagemang, möten och konkret förändring. Vi har utgått från tanken att om man inte syns, så finns man inte. Därför har vi arbetat systematiskt med att synliggöra projektet under hela projekttiden.

Redan i början tog vi fram en intressentanalys och en plan för kommunikationen där vi definierade vad vi ville säga, till vem och genom vilka kanaler. Vi byggde upp en webbplats, tog fram roll-

ups och skapade konton i sociala medier – Facebook, Instagram och LinkedIn – samt använde Snapchat, TikTok och Discord för direktkontakt med deltagarna.

”Kommunikation har i ExpandE varit ett strategiskt verktyg för att skapa engagemang, möten och konkret förändring – inte bara ett sätt att informera.”

Planen har utvecklats och anpassats under projektets gång, i takt med att vi lärt oss mer om målgruppen. Våra sociala kanaler har använts för att informera

om aktiviteter, dela artiklar och fakta om gränshinder, arbetsmarknad och entreprenörskap, samt för att lyfta våra kärnfrågor. Vi har också taggat finansiärer och använt #Interregsverigenorge för att öka synligheten.

Ett konkret exempel på hur kommunikation lett till handling är caset från vår första utbildningsvecka, där deltagarna fick i uppdrag att fundera på hur man kan få norska ungdomar att vilja jobba i Sverige – och vice versa. Ett av förslagen var att starta en kampanj i sociala medier, riktad mot politiker, arbetsgivare och andra beslutsfattare. Det blev starten på kampanjen **praktikovergrensen.nu**.

KAMPANJER SOM HAR GJORT EN FORSKJELL

I løpet av prosjektperioden har vi gjennomført to større kampanjer, begge med utgangspunkt i ideer fra unge deltakere.

praktikvergrensen.nu

Kampanjen hadde som hovedbudskap at flere unge må få mulighet til praksis over grensen – for å løse kompetanseforsyningen i grenseregionen. Med payoffen «Vi må bli mer grenseløse» ble kampanjen lansert gjennom debattinnlegg i Nya Wermlandstidningen og Glåmdalen.

Vi opprettet egne kontoer i sosiale medier med en enhetlig grafisk profil og publiserte infografikk på både svensk og norsk, samtidig, for å synliggjøre nytten av å endre forsikringsregelverket. Kampanjen

pågikk gjennom hele 2024 og fikk stor spredning, særlig blant politikere.

Grenseløse jobber

I februar 2025 ble vi invitert til å delta i EUs kampanje *Europa i min region – Tiltak som gjør en forskjell*. Formålet var å synliggjøre varige resultater fra EU-finansierte prosjekter. Vi valgte å presentere vår digitale opplæring *Ny på jobben* som et konkret verktøy for unge til å forstå arbeidskulturen på den andre siden av grensen.

Kampanjen ble et skarpt case i vår tredje opplæringsuke, der deltakerne fikk i oppdrag å planlegge og gjennomføre en fysisk aktivitet på Europadagen 9. mai. Resultatet ble kampanjen *Grenseløse jobber*, med to arrangementer: ett

på Morokulien i samarbeid med Grensetjenesten, og ett på Hotellet i Charlottenberg i lunsjtiden. Deltakerne bar beachflagg med QR-kode til appen, noe som gjorde det enkelt for andre unge å få tilgang til opplæringen.

Samtidig gjennomførte vi målrettede innlegg i sosiale medier, og *Europa i min region* delte kampanjen videre i sine kanaler. Denne innsatsen førte til at vi ble invitert av Tillväxtverket og EU til å presentere ExpandE og vår kommunikasjonsstrategi i Östersund – og at kampanjen *Grenseløse jobber* vil bli løftet fram på EU-konferansen *INFORM EU* i Gdansk i desember. Der vil prosjektet også bli synlig på EU-kommisjonens prosjektkart Kohesio.

| Möten – när kommunikation leder till verklig påverkan

ExpandE har visat att strategisk kommunikation inte bara handlar om att synas – det handlar om att skapa möten som leder till handling. Genom att vara närvarande i rätt sammanhang, lyfta relevanta frågor och kommunicera tydligt har projektet fått möjlighet att träffa människor och organisationer som bidragit till att ta arbetet vidare. Och det har skett kontinuerligt under hela projektiden.

Tack vare vår kommunikation har vi fått träffa politiker i både **Stortinget**

och **Sveriges riksdag**, där vi lyft frågan om praktik över gränsen. Vi har också haft möten med kommun- och regionpolitiker, samt med representanter i **Gränshinderkommittén**. Projektet har varit synligt på både **Järvaveckan** och **Almedalen**, och vi har medverkat vid **Grensemöten** där både landshövding och statshållare från norsk sida deltagit.

Ett särskilt viktigt tillfälle var när kampanjen praktikovergrensen.nu ledde till att vi blev inbjudna som talare vid ett **ministermöte**

i **Morokulien**. Där fick vi presentera projektet och de gränshinder vi identifierat för Sveriges dåvarande EU-minister **Jessica Roswall** och Norges minister för nordiskt samarbete **Anne Beathe Tvinnereim**. Vi lyfte behovet av praktik över gränsen, visade upp vår app Ny på jobben och berättade om utbildningen **#gränslöstungtentreprenörskap**.

Vid mötet deltog också Grensetjänsten Norge–Sverige, kommunstyrelsens ordförande **Hanna Andersson**, ordfører

Kamilla Thue, landshövdingen **George Andrén**, statsforvalteren **Knut Storberget**, justitieministrar från båda länder – och många fler. Det var ett tillfälle som inte bara gav synlighet, utan också legitimitet åt projektets arbete. Vi har också träffat och informerat Sveriges socialtjänstminister **Camilla Waltersson Grönvall**, landbygdsminister **Peter Kullgren** och jämställdhetsminister **Nina Larsson** och lyft gränshinder och frågan om de speciella villkor som råder i kommuner längs gränsen.

Och som kronan på verket: den 10 september fick vi den stora äran att presentera ExpandE för **HKH Kronprinsessan Victoria** och **HKH Kronprins Haakon** – på gränsen mellan Eda och Eidskog, i Morokulien. Vi berättade om gränshinder, vår digitala utbildning och hur vi arbetat för att stärka ungas möjligheter till arbete och entreprenörskap. Det var ett privilegium – och ett kvitto på att vårt arbete gör skillnad.

Vi presenterade också projektet på ARKO:s höstmöte i Oslo för alla medlemskommuner, medverkade

tillsammans med Grensetjänsten på Gränsrådet den 18 november och presenterade ExpandE i dialog med Landshövding Georg Andrén på Gränsrådet.

Landshövdingen frågade Trond Erik Grundt som är chef för Grensetjänsten vad han tar med sig från ExpandE och fick svaret försäkringsfrågan. "Problemet är gammalt

men när unga själva tar tag och visar att det är byråkratiska hinder som stoppar inkludering över gränsen" så ökar tyngden.

Vi lyfte vår slutsats om att frågan om praktik över gränsen måste landa på systemnivå och inte i projektform på både ARKO:s höstmöte som på Gränsrådet – mer om detta i nästa avsnitt.

FRA MØTER TIL HANDLING

Effektene av kommunikasjonen har ikke latt vente på seg. På Moderatenes distriktsårsmøte i Värmland ble forslaget «Legge til rette for arbeidspraksis over grensen» vedtatt, og er nå sendt videre til landsmøtet. Dette er et konkret eksempel på hvordan prosjektets problemstillinger er blitt løftet videre politisk.

Etter ministermøtet i Morokulien mottok vi også en e-post fra **Grete Borge**, fagdirektør i Utenriksdepartementet i Norge. Hun takket for presentasjonene våre og informerte om at spørsmålet om praksis over grensen nå er under utredning. En forsøksordning som tidligere har vært gjeldende for praksis på norskregistrerte fartøy utenfor landets grenser, har gitt gode resultater, og et forslag om å gjøre ordningen permanent er nå sendt på høring.

Noe har skjedd. Noe bra. Og vi har bidratt.

AVSLUT OCH LÄRANDE – DET HÄR TAR VI MED OSS

Vi har under hela projektet lärt oss saker, både av att jobba med norska partners, av våra deltagare och alla andra som vi träffat. Tanken var att göra en summering, att dela med oss av kunskap och erfarenheter mellan styrgrupp, deltagare, finansiärer, utvärderare och operativ referensgrupp.

Lärandeträff i Åmotfors

För att ta tillvara det här så bjöd Civilisationen och Vekstbedriften Vilja in till lärandeträff den 17 november i Åmotfors. Vi bjöd in vår utvärderare, Svante Karlsson från Karlstads universitet, NAV, ARKO, Eidskogs och Eda kommun, Grensetjänsten och framför allt några av de deltagare som sedan utbildat andra unga och som genomfört event och annat i projektet.

Våra tidigare deltagare berättade att de upplevde att norska och svenska ungdomar var lite olika när

utbildningsveckan började – men att de snabbt insåg att de trots detta hade samma problem och att det gjorde att de började samarbeta. "När det finns behov så finns stor öppenhet att lära". "Bra med fysiska mötesplatser, kul att träffas under en vecka och jobba mot ett gemensamt mål – och att vi hade en uppgift som någon efterfrågade – vi fick ett sammanhang".

ARKO lyfte fram projektets metodik, att vi jobbat direkt med och hand on med målgruppen. "Ni har också en makalöst bra

kommunikation – många kan lära av det." De medverkande politikerna tryckte på att det är viktigt att civilsamhället är med i olika projekt eftersom det ger "många fler perspektiv" och att ExpandE "höjt frågor på både individ- och strukturell nivå".

Grensetjänsten tryckte på att det är viktigt att unga är med och driver och berättade att de "ser effekterna av projektet genom att fler unga från både Norge och Sverige tar mod till sig och kontaktar oss".

Lärdomar

Vi har lärt oss att det är viktigt att projekt är starkt förankrade hos NAV. Vi hade behövt ha en än tydligare plan för det. Vi har också lärt oss att i ett eventuellt nytt projekt lägga stor kraft på att hitta rätt partner att driva projektet tillsammans med.

En annan sak som vi lärt oss och är att det är bra att i samband med förstudies avslut och eller i samband med framtagande av huvudprojekt att ha en öppen dialog med finansörerna om mål och indikatorer för att landa rätt. Allmänna Arvsfonden har

till exempel tagit fram en utbildning för de som ska söka projektmedel som heter ”Bli bättre på att sätta specifika, realistiska och uppföljningsbara projektmål” vilket är bra för både finansörer, projektägare och andra intressenter.

När det gäller frågan om praktik över gränsen och påverkansarbete för att ändra försäkringsreglerna så har vi lagt en god grund och vi inser att det hela inte kan göras i projektform – det måste upp på systemnivå. Vårt förslag som vi

lyfte både här och på Gränsrådet är att frågan samordnas och börjar drivas av de Gränskommittéer som finns. Nordiska rådet, Gränshinderrådet och andra som verkar i rätt sektor måste adressera frågan tillsammans med de riksdags- och Stortingsledamöter som finns från de län som ligger i ett gränslän.

HVA STÅR IGJEN?

Digitalt verktøy

Vår digitale opplæring, der unge kan forberede seg på å jobbe på den andre siden av grensen, er tilgjengelig i appen @wrk og støtter svensk, norsk, engelsk, arabisk, dari, somali og ukrainsk – for at så mange unge som mulig skal kunne lære. Lenke til nedlasting og registrering finnes på expande.org.

Metode

Vi har utviklet en metode for å arbeide med grenseløst ungt entreprenørskap, og under samlingen ble også vår splitter nye Metodebok delt ut. Den beskriver hvordan vi har arbeidet, slik at metoden kan tas i bruk av andre. Det finnes også spillelister som passer til arbeidet. Metodeboken kan også lastes ned fra expande.org.

Disse verktøyene kan brukes av alle, og vi håper selvsagt at de blir videreformidlet gjennom Interreg, Grensetjenesten, NAV, grenseregionkomiteene – og av deg som leser dette.

**Takk for at vi fikk
gjøre dette sammen!**